

דף פה

קלה. האם מותר לאשה לתקוע בשופר בראש השנה? ומה הדין בטומטום ואנדרוגינוס?

מסוגית הגמרא יוצא שדין תקיעת אשה בשופר בראש השנה שנוי במחלוקת התנאים אם נשים סומכות – רשות, אם לאו. וטומטום ואנדרוגינוס – תוקעים.
(להלכה קיימא לן שהרשות ביד האשה לתקוע. (או"ח תקפט,ו). ולענין הוצאת השופר (והלולב) לרשות הרבים בשביל אשה – הרא"ש (בשם הראב"ה. ומובא גם בטור תקפט) כתב שמוותר. ובשו"ת שאגת אריה (קו) אסר. וראה באריכות בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג צד) שפסק להתיר, וכן נוהגים, ובפרט בכרמלית. וע"ע בשו"ת שבט הלוי ח"ה סוס"י א).

א. השוחט איסורי אכילה והנאה – האם חייב בכיסוי הדם?

ב. האם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה אם לאו?

ג. האם חולין שנשחטו בעזרה אסורים מדאורייתא או מדרבנן? אלו נפקותות משאלה זו מתבארות בסוגיא?

ד. הנוחר את העוף – האם צריך לכסות את דמו?

ה. השוחט היה ועוף שלא לצורך אכילה אלא לשימוש אחר – האם חייב בכיסוי?

א. השוחט איסורי אכילה (כגון טרפה) והנאה (חיה ועוף הנסקלים; שוחט לע"ז; חולין בעזרה או קדשים בחוץ) – ר' מאיר מחייב (גזרה שוה 'שפיכה' / 'שפיכה' משחוטי חוץ) וחכמים פוטרם. (אשר יאכל. והיינו שיטת ר' שמעון, וראה רבי דבריו ושנאו כחכמים. וכן הלכה).

ב. לשיטת ר' שמעון, שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה (וטבח טבח והכן). ולר' מאיר – שמה שחיטה (כשחיטת קדשים בחוץ).

רבי ראה דברי ר"מ לענין 'אותו ואת בנו' (וכן לשאר הלכות שבתורה, כגון תשלומי ד' וה' לטובח שור ושה שגנבם. תוס' חדושי הר"ן) ושנאו בלשון חכמים, ודברי ר' שמעון לענין כיסוי הדם (שנאמר שם אשר יאכל) ושנאו בלשון חכמים. וכן הלכה).

ג. מחלוקת תנאים היא (ע' קדושין נה ועוד) אם חולין בעזרה אסורים מדאורייתא (כי ירחק... וזבחת – בריחוק מקום אתה זובח ולא בקירוב מקום. ויש ילפותות נוספות. ע' קדושין שם), או מדרבנן (מפני הרואים, שיסברו שהם קדשים ונאכלים בחוץ).

ומשמע בסוגיא שלדעת הסובר מדרבנן, חיה שנשחטה בעזרה אינה טעונה שרפה (ומותרת בהנאה) – שהרי זו גזרה לגזרה. ולמ"ד מדאורייתא – דין חיה כדין בהמה. (שיטת רש"י שאף החיה אסורה מדאורייתא לדעה זו. והתוס' מפרשים שמדאורייתא אין החיה נאסרת, אלא שלמ"ד חולין בעזרה דאורייתא, השוה החיה לבהמה לענין שרפה).

וכן נפקא מינה (כמבואר ברש"י) בשחיטה שאינה ראויה; שאם חב"ע דאורייתא – דוקא בשחיטה ראויה (וזבחת). ואם דרבנן – מה לי ראויה מה לי אינה ראויה, בכל אופן אסור.

ד. נוחר עוף – למ"ד יש לעוף שחיטה מן התורה – אינו טעון כיסוי. (וכן הלכה). למ"ד אין לו שחיטה מהתורה – טעון כיסוי. (והוא הדין לדבר האסור מדרבנן, כגון טרפה-דרבנן. עפ"י שער המלך. ואינו מוסכם).

ה. מבואר בגמרא שהשוטט לשם דבר אחר ולא לאכילה – טעון כיסוי.

דף פו

- קלז. א. שחיטת חרש שוטה וקטן – מה דינה לענין כיסוי הדם; אותו ואת בנו; התר אכילה?
 ב. חזקה המסייעת למיעוט כנגד הרוב – האם יש לילך אחר הרוב או אחר החזקה, או שמא הדבר שקול?
 ג. שחט הרבה חיות או עופות או שניהם גם יחד – האם מכסה כיסוי אחד לכולם אם לאו?
 ד. שחט וכיסה ובא לשחוט עוד – האם מברך שוב על השחיטה?
- א. חש"ו ששחטו ואחרים ראו את שחיטתם מתחילה ועד סוף שנעשתה בהכשר – שחיטה כשרה היא, וחייב (הרואה) לכסות הדם, ונוהג בו 'אותו ואת בנו'.
- לא ראו אחרים את שחיטתם – לר' מאיר, שחיטתם פסולה בודאי, ופטור מכיסוי הדם ומותר לשחוט באותו יום את הבן / האם. והאוכל משחיטה זו – לוקה משום נבלה, (לפי שרוב מעשיהם מקולקלים, וגם יש חזקה איסור). וכן הורה רבי להלכה, לאחר חזרה.
- לחכמים, שחיטה זו נידונית כספק, (כי אין ברור אם רוב מעשיהם מקולקלים או מתוקנים. תוס'), ולכך חייבים לכסות הדם ואסור באותו ואת בנו מפני הספק, והאוכל אינו לוקה משום נבלה.
- ב. חזקה המסייעת למיעוט כנגד רוב – מבואר בגמרא שלדעת ר' מאיר הדבר שקול ונידון כספק, הלכך לענין טומאה (ברשות הרבים, או אף ברשות-היחיד בדבר שאין בו דעת לישראל, כתינוק) – טהור, ולענין איסור – לחומרא. (וללא החזקה – גם כן חוששים למיעוט לר"מ, אלא שי"א שאז אינו אלא מדרבנן, אבל כשיש חזקה עם המיעוט – הרי זה ספק שקול מדין תורה. עתוס').
- לחכמים, רובא וחזקה – רובא עדיף, ואפילו אינו בגדר 'ספק'. (כן מבואר בתוס'). ומתבאר מדבריהם שברוב שאיננו גמור יש לחוש למיעוט. ויש סוברים שגם לחכמים אומרים 'סמוך מיעוטה לחזקה' לעשות ספק. ע' רעק"א. וע"ע קדושין פ).
- ג. שחט מאה חיות במקום אחד, או מאה עופות – כיסוי אחד לכולם (חיה – משמע בין מרובה בין מועטת. וכן עוף). שחט חיה ועוף במקום אחד – לחכמים, כיסוי אחד לכולם. לר' יהודה, קודם יכסה את החיה ורק אחר כך ישחוט העוף. (חיה או עוף).
- (הסיה דעתו מלשחוט ונמלך לשחוט עוד, באופן שטעון ברכה נוספת על השחיטה – יכסה תחילה מה ששחט ואח"כ ימשיך לשחוט. תוס').
- ד. גם כאשר צריך לכסות בין שחיטה לשחיטה, כגון כששחט חיה ועוף לר' יהודה, אינו חוזר ומברך על השחיטה, שאין הכיסוי מהוה הפסק, (שהרי יכול לשחוט ולכסות באותו זמן. וכן פסק הרי"ף). (ולענין ברכה על הכיסוי השני – חלוקות הדעות אם חוזר ומברך. ער"ן. וכן נחלקו אם שיחה בין שחיטה לשחיטה שלא מצורך השחיטה, מהוה הפסק וצריך לחזור ולברך על השחיטה).